בית שמאי פרק רביעי זבחים מג.

מסורת הש"ס

א) [יומא פ. לקמן מו. מולין קח:] ע' ירושי' סוטה פ"ג הי"ז ובפ"ט שם ד"ה ואינו. ב) לעיל יד. לקמן מו: סוטות יז. ג) מעילה ג: [כריתות יד.]. ד) לקמן פד.. ה) לקמן פה:. ו) מנחות נא:. ז) לעיל לה.. ח) ויקרא ז ח. ט) לעיל לה.. י) צ"ל יג.. כ) פסחים נט:. ל) [וע"ש תו' מנחות יד. ד"ה והלנוה], מ) לעיל לד.. נ) לעיל לה.. ס) [תתו"ט כ' יוסב ע"ז]

גליון הש"ס

מתני' ר"ש אומר כל שאינו. עי' לקמן דף מה ע"ב תוי"ט אבל:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל והלבונה וחקטרת (ר"ש שי"מ): ב) ומנחת נסכים נמתוך (ר"ש שי"מ): ג) יעלו תנינא דלא כשם כו' כל"ל (שמ"ר, דו"ר פ"ש שי"מ). [ובדי' ולגא טעי במקום הכנה ויעקבו הכיקר הפסק]: ד) בהן את האור (ר"ש, ר"מ וק"ו, ובר"ש כ"י). וכן בכל הסוגיא. ובדק"ס כתב שאינו ידע לפרשה. ע"ב: ה) שקרבין (כ"ש וחו"ב): ו) כא לשנל הגיל' ומנחת נסכים ומנחת כהן משיח והדם וכו'. ו"ס כגמ' לתנן ו"ס כתה"י כתה"ר כלן: ז) ל"ל נתפגל (ר"ש): ח) דכתיב עור דעולה אשר הקריב (ר"ש): ט) ל"ל דזיקת (ר"ש שי"מ): י) ל"ל האימורין (צ"ק): יא) שהפיגול כתוב בהן (ר"ש): יב) כמ"י ל"ל אם הקטרתו של קומץ אינו הקטרה. והא בענין קרבו מחיריו. אלא דאי האי קרבו מחיריו קרינן ביה דפקע פיגולו ממני ולבך קבע השירים בפיגול הדיק וכו' (ר"ש): יג) האי פקיעת פיגול ל"ל (ר"ש שי"מ): יד) נראה דהוא ס"ס, דסלק הלן מיירי גם כדם מ"ר ר"ש דף פג א (חב"א): טו) מיהת לא ליתא כתה"ר וכל דפק"ר. וכמנס הוסיפוהו כדפפדיה (ד"ק שי"מ): טז) ל"ל דלאו (ר"ש שי"מ). וכנ"ר ס"ס) דלא אמריגן: יז) ס"ל מחיריו לא נרסינן (ר"ש שי"מ) ומיהו בת"כ שלפנינו כפ' לי לאיתא את הקומץ ו"ס (הגרי"ב): יח) כל דנים הגרסה כלן מתוכתא ולפנינו תוקן ס"ס כ"ר. ובי' ל"ק שנעשה על המזבח. ופירש אבל דם לא נמ מרק על המזבח אלא על הקרנות. [ובדי' אלא מי' הגהת הל"ק שלא נמקומה]: יט) אמאי ל"ל (ר"ש שי"מ): כ) ל"ל ליסיד (צ"ק): כא) ל"ל בין שמתחילה (ר"ש): כב) נר' ס"מ הרצאה דידהו בין דאינהו נופשידו אין להם מתיר אחר כדאמר לעיל ולהלן (דף מה:); גבי וכו'. גי' ל"ק ובין דאינהו נופשידו מחיריו אחרים לא כהני קידוש בכלי כדאמרינן גבי כו'. ופי' מ"ד: כג) מתיתה לאיקרה (ר"ש): כד) ולפינו מבשר שלמים ותחם לא הוי מתיר לאחר. ואע"ג דשייך פיגול באימורים ואע"ג דמתיר הבשר דכל כמה דלא נכרת כ"ס. (מתי' ר"ש). ונרי' מ"ל נלא נכרת כ"ס, ומתוס' מנחות הגרסה שלפנינו): כה) ל"ל ולרבי (ר"ש): כו) ל"ל הא (ר"ש): כז) ל"ל ולא (ר"ש): כח) ל"ל בין (צ"ק וכ"ה בתוס' מנחות): כט) דבאמרינן מתנדב ל"ל (ר"ש וכ"ה בתוס' שם):

שיטה מקובצת

תוד"ה (מנחת הקומץ) הקומץ כו' ומיהא הא לא לם לם ד"ה תחייב בשיר הדם מנים פיגול. ה"ל תוס' אלעזרית נפקה הקומץ ונעל, ולא הם ל"ג ל"ה מתרץ. שהמנחות מתירות הבשרים למזבח כפם שהעלה כתה מתיר בשרה למזבח, ולמה אין (מעילה) כבשרים. ה"ל דשלמי עוברים שלאם מנורדים מי יסיר (לעבדים ולא מי דומיא דבלמים. ולא בשרים שיר דבר לא שייך בהו טעמא אחריא בקומץ דהריעו לעמון אינ"ש שאין חייבין עלייהם משום נותר ומטא ע"ב, דהמתירין הם הקומץ והלבונה. ולומר דס"ל כרש"י והא דקאמר דבכולהו חייבין משום נותר ומטא מירי לאחר שמשלה האור ברובו, וכן הא דריעם הקומץ משום דהוי מתיר מירי בבי האי גונא, הא לאו הכי מיפעים משום טעמא דהרצאה, הא ליתא, דמלבד שהוא דוחק גדול לומר דרבינו ס"ל כרש"י ופתם דברו ולא פירש, מלבד זה מ אפשר לומר כן שהרי הוסיפ' בפ' כ"ש ובפ"ג דכריתות דוכרתות לומר דלרש"י הוא דרב אחאי דהאי דקומץ קומץ דפלגינה מהיא אוריגא ופלגינה אסקיה למערבה ומשלה כו' האור אסיקנא ליה לכתחילה דמיירי בשכבר עלה הכל קדים, אבל אם לא עלה לא יעלה. וכמר כתבנו במקום אחר [אי"ה הנמצאנו לעיל פ"ג הל"ינן] דלרבינו אפילו אם לא עלה יעלה, דא"כ בהכרח הוא דלא כ"ל כרש"י, ואי"כ הדרא קושיין לדוכתיה דלמה חייב לן המתירין משום נותר ומטא, דא ליכא הרצאה. ולומר דס"ל דדוקא גבי קרבן שייך הרצאה משום דאם אכל קדים ודיקה לזרוק לאכול אכל במנחות דליכא לאו לאוכל קדם הקטרה וכמ"ש במקום אחר מדלא כתב רבינו בפ"א מהל' מעשה הקרבנות גבי האוכל בנחה קדם דזיקה וכמ"ש גבי האוכל מזרק לקבלו מ שדי המנחות לא שייך בית הרצאה ואע"ג דאסור לאכול מן המנחות קודם שיצית האור ברובו וכמ"ש בפ"ב מה' מעה"ק, מ"מ כיון דליכא לאו לא מחסרו הרצאה. תדע דהא אכילת בשר קודם הקטרת אימוריו אינה איסורא וכדאיתא בפ' תמיד נשחט (דף נט) ואפ"ה לא חשבי מחוסר הרצאה קודם הקטרת אימוריו אלא משמיענן הדם הוקבע הפגול משום דליכא לא באוכל קודם הקטרת אימוריו, ה"נ נבי מנחה לא הוי מחוסר הרצאה כיון דליכא לאו באוכל קודם הקטרת הקומץ, אי עבר בלאו דלא תוכל לאכול כמו האוכל קודם דזיקה צריכה רבה, דאפשר דלזקה. ומאי דכתב רבינו גבי האוכל חתן לכתוב מאו שיריר שכתב קודם. ובכתוב אחר נאריך בזה כעי"ה [אי"ה חמצאנו בפ"ט מה' מעה"ק דף מה] ויעד אפילו תיכא דליכא לאו. מ"מ לא דמי הקטרת הקומץ להקטרת אימוריו משום דאמרינן אם נאבדו או נטאבו הוצה כשר ודוחר דבשר באכילה, ובכשום הכי לא שייך בו הרצאה, אבל קומץ שאם נאבד או נטמא נפסלו השיריים פשיטא דשייך שם הרצאה. וזה הטעם כתבותו התוס' במקומות רבים מנסכת זבחים, ומשום האי טעמא לא חשיבי אימוריו מתיר כמו הקומץ משום דזוקא קומץ דאי ליכא קומץ נמקום אחר שאסור לאכול קודם הקטרתן כיון שאם נאבדו שרי בשר באכילה לא חשיבי מתיר וכמ"ש התוס' בפ' כ"ש ד"ה הלבונה, ודע דאי לא תיקמי מתני' דפ' חטאת העוף דקתני קרב הקומץ חייבין עליו משום פגול נותר וטמא, הרי דקודם הקרבה אין חייבין עליו דומיא דמאי דקתני התם חייבין עליו משום פגול נותר וטמא. אשר ע"ב נראה לי דרבינו ס"ל כתירוצא כתוא שכתבנו התוס' בפ' כ"ש דהיינו טמא הקומץ וכולהו, דאי הוו בני חיובא הוה דינם משיקרב בכולי קדיוהו כלי דהיינו הרצאה דדיה: כיון דאינהו נופשיהו מתירין אין לו מתירין משיקרבו בכולי ע"ב, וכונתם מבראה דדוקא בדברים שיש להם מתירים דהרצאה שלהם היא שיקרבו מתיריהם אבל לאחר שיקרבו אין לומר שהתרצאה שלו תהיה כהקרבה עצמו שהרי ההקרבה היא להתיר אחרים הרצאת המתיר הבא משיקרבם. ובזה אתו דברי רבינו בפשטם דכמשנ הקומץ נמצאו משום דהוי מתיר כשם נתיר ומטא שהרי נעשית הרצאתו משיקרב בכולי. ומיהו האוכל בו המנחה אז מן השיריים קודם הקטרת הקומץ ליתא בהו לא משום נותר ולא משום טמא שהרי לגבי שיריים הרצאה היא הקטרת הקומץ ולהיינו מתני' דחטאת העוף דקתני קרב הקומץ חייבין עליו משום פגול נותר וטמא, הא קודם הקרבה אין בו לא משום פגול ולא משום נותר ולא משום טמא, דהיינו דוקא בשיריים, אבל בקומץ עצמו אפילו קודם הקרבתו אף דליכא בזה משום פגול, משום נותר ומטא, ובזה נדחה כ"ש לעיל לדקתן כבשנמה זו שבתות רש"י ד"ה ולא קאי חייבין אלא אשיריי

מוסף רש"י

בין לאדם בין למזבח. שלחמים מתירין אותן, לו לאכילת אדם, כגון בשר קדשים שנאכל שאנו מריקה הדם, אבל אחן אנו אנו מרק אסור באכילה, כדכתיב (בכורים יב) ודם אמיך יפוך והדר ואכבר תאכל, לו מתירין למזבח, כגון אימורין, שריקת הדם מבטיחן למזבח, כדכתיב (ויקרא ז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה', והדר והקטיר החלב לריח ניחוח (יומא פ.), לו: כגון פגולה, שדמה מתירה למזבח, דאם לא מזרק דמה אין מכניס נקטרים, כדכתיב וזרק הכהן כהן: חייבין עליו משום פיגול. אם פיגל את זובח בחוץ מחוצה לעזרת הדם, יאמר כך אכל מן הבשר שהיה בכלל שיהר הדם, או מן האימורים שלף הן כשיהר הדם, חייב כרת, אבל כל דבר שאין אחר מתיר אלא הוא מתיר עצמו, כגון הדם והקומץ והקטורת ומנחת כהנים שמלה כליל, אין חייבין עליהם משום פיגול, משום דעיקר פיגול בבלמים כתיב ומעייהו יאכלון, מה בלמים יש להם מתירין לאדם אף כל כי' (חולין קיג): כל שאינו על המזבח החיצון בבלמים. שלמדנו מהם פיגול לכל חזנסים, אין בו משום פיגול (לעיל יב.). משום דפיגול בבלמים כתיב אליף ד"ש מינם שאינם נוהגים בחטאת הפנימית, כגון פר ושעיר של יום הכפורים ופר כהן משיח ופר העלם דבר, שמעינן דחייב בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב (שבועות יג): קומץ פיגול. שחיבב עליו לפגל בשעת קמיצה, והעלהו לגבי המזבח, הין שאמלה בו האור (מעילה ב:) פקע פיגולו ממנו. דקדשיו מזבח נעבודה (בכורות יח:). שם פקע מיד ויצא מעל גבי המזבח, יעלה. והוא הדין נמי לאיבר פיגול שהקנן לגבי המזבח הין שאמלה בו האור פקע פיגולו מהקן, ולפי דעקע קומץ פיגול משום דלא מתי מלאכת פיגול לאחר לא הוה לאחר קומץ מעיה, דפסל"ל הני מילי אבר דמיתבר, לחני כמו שאמלה בו האור נפקע פיגולו ממנו, אבל קומץ דמיפרת לחמא לא, קמ"ל. ולכתר נקט קומץ דלמ"ג דמיפרת פקע פיגולו מתני' ס"ס בני אבר פיגול דרון דמיתבר מלי מלאכת פיגול מתני' כמו שאמלה בו האור נפקע פיגולו ממנו, אבל קומץ דמיפרת לחמא לא. ולכתר נקט קומץ דלמ"ג דמיפרת פקע פיגולו מתני' ס"ס בני אבר פיגול דרון דמיתבר מלי מלאכת פיגול מתני' כמו שאמלה בו האור נפקע פיגולו ממנו, אבל קומץ דמיפרת לחמא לא. הלן. כין דם כין לאימורים: כשם שאם עלו לא ירדו. אבל אפילו דחקן כהו לא ירדו, אם לא לאחר שעלו לא יעלו עוד (לקמן מו:) אבל משלה בהן האור. כל דהו יעלו. דנעשו לחמו של לם (לקמן מו:):

ליקוטים

שייר לענין קודם

נותר ולא משום טמא וכדאיתא בפ' כ"ש ובסוף פ"ב דמעילה. וקצת הוה נראה לדקדק בדברי רש"י ור"ת ור"ת מהריא דתנן בפ' חטאת העוף (דף מ) הכנרת כו' קרב הקומץ חייבין עליו משום פגול נותר ומטא, משמע דקודם הקרבה אין חייבים עליו, ועיב שעמא דמלתא דוא משום דליכא הרצאה, דאי משום דאיהו נותר מתיר, הא משום טמא ונותר חייבין עליו אפילו דתנן הכא דקומץ אינו מתיר אלא לאכילת אדם, כגון דמיתבר, אבל לגבי מזבח אינו מתיר, דאי הכי אמאי לא מתיר לגבי מזבח, אלא ודאי דאי לגבי מזבח אינו מתיר, אלא דמיתבר אינו מתיר לגבי מזבח, אבל לגבי אדם מתיר, אלא דאי הכי אמאי לא מתיר לגבי מזבח, אלא דאי הכי אמאי לא מתיר לגבי אדם, אלא דאי הכי אמאי לא מתיר לגבי אדם, אלא דאי הכי אמאי לא מתיר לגבי אדם